

به نام خدا

آسیب شناسی خانواده

دکتر ابوالقاسم اکبری

نشر رشد و توسعه

سرشناسه: اکبری، ابوالقاسم، ۱۳۳۱
عنوان و پدیدآور: آسیب‌شناسی خانواده / تألیف ابوالقاسم اکبری
مشخصات نشر: دماوند: رشد و توسعه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص.

شابک: ۷ - ۲۵ - ۶۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: خانواده‌ها

Familieas : موضوع

موضوع: خانواده‌ها -- جنبه‌های جامعه‌شناختی

Families -- Sociological aspects : موضوع

موضوع: خانواده‌ها -- جنبه‌های روان‌شناسی

Families -- Psychological aspects : موضوع

موضوع: خانواده‌های نابسامان

Dysfunctional families : موضوع

موضوع: ارتباط در خانواده

Communication in families : موضوع

رده‌بندی کسره: HQ۷۴۳

رده‌بندی دیویی: ۳۰۶/۸۵

شماره کتابخانه ملی: ۷۲۷۲۶۰۶

مؤلف: دکتر ابوالقاسم اکبری

ناشر: انتشارات رشد و توسعه

نوبت چاپ: اول، ۳۹۹

شمارگان: ۴۵۰

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۷ - ۲۵ - ۶۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ - ۷ - ۲۵ - ۶۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

مرکز فروش: انتشارات ساوالان: روبروی دانشگاه تهران - پاساژ فروزنده - شماره ۲۱۴

تلفن: ۶۶۹۵۱۹۴۳ نمابر: ۶۶۹۶۱۲۷۵

مرکز پخش تهران و شهرستان‌ها: پاسارگاد: تلفن: ۶۶۹۶۱۱۶۳ و ۶۶۴۱۴۸۳۱

انتشارات رشد و توسعه دماوند، میدان اماخیمینی (ره)، جنب حوزه علمیه امام‌صادق (ع)، پلاک ۳۴.

تلفن: ۷۶۳۲۲۷۹۳ نمابر: ۷۶۳۲۲۰۰۲۲

Email : RT _ akbari @ yahoo . com

فهرست مطالب

۹	مقدمه مؤلف
۱۱	فصل اول: کلیاتی در مورد خانواده
۱۲	تعریف خانواده
۱۳	اهمیت خانواده
۱۴	روز جهانی خانواده
۱۵	تاریخچه خانواده در ایران
۱۶	انواع خانواده
۱۸	کارکردهای خانواده
۱۹	جایگاه خانواده
۲۱	مراحل گسترش خانواده
۲۷	خانواده آسیب‌زا
۲۸	ویژگی‌ها و مشخصات خانواده آسیب‌زا
۲۹	فصل دوم: کلیاتی در مورد آسیب‌شناسی
۳۰	تعریف آسیب‌شناسی
۳۱	عناصر آسیب‌زا در فرهنگ ایران
۳۴	جامعه‌پذیری و ابعاد آسیب‌پذیری اجتماعی
۳۵	آسیب‌های اجتماعی، مشکلی در جامعه
۳۷	هدف‌ها و مقاصد آسیب‌های اجتماعی
۳۷	نظر اسلام درباره آسیب‌های اجتماعی
۳۸	کج‌روی‌های اجتماعی و انواع آن
۳۹	کج‌رفتاری اجتماعی از نگاه متفاوت آسیب‌شناسان
۴۲	نظریه‌های جامعه‌شناختی کج‌روی

۴۵	فصل سوم: تعارض خانواده و کار
۴۶	تعریف تعارض
۴۶	انواع تعارضات خانوادگی
۴۷	زمینه‌های تعارض
۴۸	مراحل تشدید تعارض زناشویی
۴۹	نظریه تعارض اسکانزونی
۵۰	راهنمایی جهت تنش زدایی خانوادگی
۵۱	تعارض خانوادگی و کار
۵۱	اصطکاک شغل و زندگی در خانواده
۵۴	راهکارهای حاکم کردن الگوی استغال پاره وقت زنان
۵۵	فصل چهارم: خانواده و آسیب‌های اعتیاد و طلاق
۵۶	تعریف اعتیاد
۵۶	اعتیاد اعضای خانواده
۶۲	زمینه‌های اعتیاد
۶۲	اعتیاد به سیگار
۶۳	رابطه اعتیاد با جرائم آسیب‌های اجتماعی
۶۴	پیشگیری
۶۶	طلاق
۶۶	تعریف طلاق
۶۷	طلاق و از هم گسستگی خانواده
۶۹	بعضی عوامل طلاق
۷۰	آسیب‌های طلاق
۷۲	ره‌های جلوگیری از طلاق
۷۳	فصل پنجم: خانواده و آسیب‌های فرار
۷۴	تعریف فرار
۷۴	انگیزه فرار

۷۵	نقش خانواده در فرار دختران
۷۷	پیامدهای خانوادگی فرار دختران
۷۹	انواع فرار
۸۰	عوامل اجتماعی فرار دختران
۸۴	شیوه‌های فرار دختران
۸۵	ارتباط فرار از خانه با فرار از مدرسه

۱۹ فصل ششم: خانواده و آسیب‌های نوپدید و چت

۹۰	تعریف رسانه‌های تصویری و الکترونیکی
۹۰	اینترنت
۹۱	اعتیاد به اینترنت
۹۲	نشانه‌های اعتیاد اینترنتی
۹۳	آسیب‌های خانوادگی اینترنت
۹۵	ماهواره
۹۶	آسیب‌های ماهواره
۹۸	چت کردن
۱۰۰	آسیب‌های چت
۱۰۱	آسیب‌های فناوری نوین

۱۰۳ فصل هفتم: خانواده و آسیب‌های بی‌برنامه

۱۰۴	تعریف فراغت
۱۰۴	فراغت غیرفعال
۱۰۵	آسیب‌های فراغت غیرفعال
۱۰۷	خانواده و اوقات فراغت
۱۰۸	افراد بی‌برنامه
۱۰۸	انواع بی‌برنامگی
۱۱۲	انواع تفریحات سالم جهت پر کردن اوقات فراغت خانواده
۱۱۶	توصیه‌های اسلام در پر کردن اوقات فراغت

۱۱۹ فصل هشتم: خانواده و آسیب‌ها در روابط جنسی

- ۱۲۰ تعریف مشکلات جنسی
- ۱۲۰ طبقه‌بندی مشکلات جنسی
- ۱۲۴ نقش روابط جنسی و رضایت از زندگی زناشویی
- ۱۲۵ آموزش جنسی
- ۱۲۶ ویژگی‌های زوج وظیفه شناس
- ۱۲۷ اصول زوج دران‌گری رفتاری سیستمی

۱۳۱ فصل نهم: خانواده اصلی، دخالت‌های آن‌ها

- ۱۳۲ تعریف خانواده اصلی
- ۱۳۲ اهمیت خانواده اصلی
- ۱۳۳ نقش خانواده اصلی
- ۱۳۵ معیارهای اصالت خانواده اصلی
- ۱۳۶ ضرورت خانواده اصلی
- ۱۳۷ اثربخشی خانواده اصلی در درمان تعارض زناشویی
- ۱۳۷ متمایز شدن از خانواده اصلی
- ۱۳۸ دخالت والدین و اطرافیان در زندگی زوجین
- ۱۴۰ راهکارهای جلوگیری از دخالت در زندگی مشترک زوجین

۱۴۳ فصل دهم: ارتباطی و مثلث سازی

- ۱۴۴ تعریف رابطه
- ۱۴۴ الگوهای ارتباطی
- ۱۴۵ اهمیت برقراری رابطه انسانی
- ۱۴۷ انواع ارتباط
- ۱۴۷ ارتباط شخصی و عاطفی
- ۱۴۸ اختلاف جنسیتی در روش‌های ارتباطی

۱۴۹	موانع ارتباط صمیمانه
۱۵۱	انواع رابطه‌ها در پیوند زناشویی
۱۵۲	تأثیر متقابل ارتباط کلامی و غیرکلامی
۱۵۳	چالش‌ها و موانع ارتباطی
۱۵۵	تفکر مثبت و تفکر منفی در ایجاد ارتباط
۱۵۵	روابط همسران با اخلاق نیکو
۱۵۶	شیوه ارتباط در همسرداری علی (ع)
۱۵۸	ارتباط مثلثی در زندگی زناشویی
۱۶۰	راهکارهای مهارت ارتباطی

فصل یازدهم: کودک آزاری در خانواده ۱۶۱

۱۶۲	تعریف کودک آزاری
۱۶۲	انواع کودک آزاری
۱۶۵	علل کودک آزاری
۱۶۶	پیشگیری از کودک آزاری
۱۶۹	درمان کودک آزاری
۱۷۱	بحث و نتیجه‌گیری
۱۷۱	قانون‌ها

فصل دوازدهم: خشونت همسران (همسر آزاری) ۱۷۳

۱۷۴	تعریف خشونت
۱۷۴	تعریف همسر آزاری
۱۷۵	زن آزاری
۱۷۶	شوهر آزاری
۱۷۷	مصادیق شوهر آزاری
۱۸۰	خیانت به همسر
۱۸۰	تعریف خیانت
۱۸۲	انواع خیانت به همسر

۱۸۲	عدم تعهد اخلاقی (خیانت جنسی، عاطفی)
۱۸۳	عوامل مرتبط با عدم تعهد اخلاقی (خیانت جنسی، عاطفی)
۱۸۵	آسیب‌های خیانت به همسر

فصل سیزدهم: راهبردهای ناکارآمد سلسله مراتب قدرت ۱۸۷

۱۸۸	تعریف سبک
۱۸۸	سبک‌های ناکارآمد
۱۹۲	سلطه جویی والدین
۱۹۳	ساخت قدرت در خانواده
۱۹۵	شیوه‌های والدین جهت اعمال قدرت در خانواده
۱۹۷	اثرات منفی روش اعمال قدرت بر فرزندان

۲۱۷	منابع و مآخذ
۲۱۷	الف - منابع فارسی
۲۲۲	ب - منابع خارجی

خانواده در این عصر تغییرات قابل توجهی کرده است. هرچند این تغییرات در بعضی ابعاد دارای نکات مثبتی برای اعضای آن است، اما به بعضی از کارکردهای آن آسیب‌هایی وارد شده است.

بالا رفتن سن ازدواج برای مردان و زنان نسب به سال‌های گذشته افزایش قابل توجه‌ای یافته است، به طوری که کمتر پسران و دختران مجرد به ازدواج فکر می‌کنند و برنامه‌ریزی برای مورد ندارند و بیشتر دلیل خود را مشکلات بیکاری، مشکل اقتصادی و مسکن به عنوان دلایل اصلی این بی‌برنامگی خود مطرح می‌کنند.

از سوی دیگر، عدم حضور ناکافی والدین در کنار فرزندان به علت مشغله زیاد، به کاهش بعد نظارتی و هدایتی ضعیف پیوندهای عاطفی انجامیده است. تغییر الگوی اقتصادی خانواده، بالا رفتن سطح تربیت، به فراموشی سپردن فرهنگ ساده زیستی باعث تمایل به حضور والدین در عرصه‌ی اقتصاد بیشتر شده است.

دیگر از جنبه‌های مهم رابطه همسران، از آن غفلت می‌شود، رابطه جنسی است. میل جنسی در بیشتر جوامع و مذاهب یک تار است که در هاله‌ی مسائل خرافی پیچیده شده است و صحت درباره آن معمولاً با احساس‌های منفی مثل شرم، خجالت، ترس و گناه همراه است. در حالی که رفتار و روابط جنسی، مثل خوردن و آشامیدن جزئی از نیازهای زندگی همه انسان‌ها و به عبارتی، لازمه یک زندگی سالم و بقای نسل است. نارضایتی جنسی باعث ناسازگاری زناشویی، رابطه خارج از چارچوب خانواده و همسر آزاری، خشونت به همسر و خیانت به همسر، نابسامانی در تربیت فرزندان، افزایش بیماری‌های آمیزشی، اعتیاد، طلاق و... می‌شود.

کاهش ازدواج و افزایش طلاق تنها یکی از آن آسیب‌هاست. نتایج بررسی‌ها در مورد طلاق نشان می‌دهد که مشکلات اقتصادی، بیکاری، ورشکستگی مرد، فقدان درآمد کافی، ندادن نفقه و عدم تأمین مالی خانواده توسط مرد، سوء خلق و کج رفتاری، مانند خشونت، پر خاشگیری، کودک آزاری، قهرهای طولانی مدت، لج بازی، بد رفتاری، عدم صداقت، فریب کاری، بی صبری و ناپایبایی، اعتیاد (به ویژه اعتیاد شوهران)، دخالت اطرافیان، نارضایتی و اختلافات جنسی، اختلاف سنی زیاد زوجین، عدم تفاهم و سازش، تفاوت

انتظارات، تفاوت زمینه‌های فرهنگی زوجین و تضاد ارزشی، زمینه‌ساز مشکلات و آسیب‌های گوناگون فرهنگی، تربیتی، اخلاقی و اجتماعی در جامعه شده است.

از موضوعات مهمی که در آسیب‌شناسی خانواده ایرانی باید به آن توجه داشت، تغییر فرهنگ و سبک زندگی حاکم بر خانواده به دلیل تأثیر گسترده شبکه‌های ماهواره‌ای است و استفاده منفی از اینترنت و فضای مجازی است. در حال حاضر ده‌ها شبکه ماهواره‌ای فارسی زبان با رویکردها و برنامه‌ها مختلف در ایران قابل دریافت است. مهم‌ترین موضوعاتی که در این شبکه‌ها مطرح می‌شود عبارتند از، ترویج سبک زندگی غربی، عادی‌سازی روابط نامشروع، قبح‌زدایی از پدیده‌هایی چون خیانت زن به شوهر و بلعکس، دوستی با جنس مخالف، رابطه جنسی قبل از ازدواج، بارداری قبل از ازدواج، فرزند نامشروع، سقط جنین، هم‌جنس‌بازی و... است.

یکی دیگر از اصلی‌ترین کانون‌های مناقشه بین نسلی در خانواده‌های شهری افزایش روابط پیش از ازدواج است که تفاوت در نگرش به نحوه رابطه با جنس مخالف در خانواده‌ها شده است.

این مجموعه درپانزده فصل تدوین گردیده است که عبارتند از: فصل اول تحت عنوان "کلیاتی درباره خانواده" فصل دوم درباره "آسیب‌شناسی"، فصل سوم "تعارض خانوادگی و کار"، فصل چهارم "آسیب‌های اعتیاد و بلاق"، فصل پنجم "آسیب‌های فرار"، فصل ششم "آسیب‌های نوپدید و چت"، فصل هفتم "آسیب‌های اوقات فراغت بی‌برنامه"، فصل هشتم "مشکلات در روابط جنسی"، فصل نهم "خانواده و بحال‌های آن"، فصل دهم "ارتباطی و مثلث سازی، فصل یازدهم "کودک آزاری"، فصل دوازدهم "همسر آزاری و خیانت به همسر"، فصل سیزدهم "مشکلات ساختاری" و فصل چهاردهم "سایه مراتب قدرت" تشکیل شده است.

به این امید که به عنوان قطره‌ای از دریا بتوان به اهمیت آسیب‌هایی که خانواده را تهدید می‌کند پرداخت. از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود نکاتی که از نظر دور مانده یا کم‌تر به آن‌ها پرداخته شده است و دیگر نارسایی‌های احتمالی در این اثر را متذکر شوند تا انشاء... در چاپ‌های بعدی مورد اصلاح قرار گیرد.

ابوالقاسم اکبری